

61995A0214

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera a cincea extinsă)  
30 aprilie 1998 \*

**Vlaams Gewest (Regiunea flamandă)**  
**împotriva**  
**Comisiei Comunităților Europene**

„Acțiune în anulare – Transport aerian – Ajutor de stat – Quantum mic – Denaturarea concurenței – Afectarea schimburilor comerciale dintre statele membre – Motivare”

**Cauza T-214/95**

În cauza T-214/95,

**Vlaamse Gewest (Regiunea flamandă)**, reprezentată de Alfred L. Merckx, avocat în Baroul din Bruxelles, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul Duro și Lorang, 4, boulevard Royal,

reclamantă,

împotriva

**Comisiei Comunităților Europene**, reprezentată de domnii Pieter Van Nuffel și Anders Christian Jessen, membri ai serviciului juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la domnul Carlos Gómez de la Cruz, membru al serviciului juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect o cerere de anulare a Deciziei 95/466/CE a Comisiei din 26 iulie 1995 privind ajutorul acordat de Regiunea flamandă companiei aeriene belgiene Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV (JO L 267, p. 49),

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ AL COMUNITĂȚILOR EUROPENE (Camera a cincea extinsă),

compus din domnul R. García-Valdecasas, președinte, doamna V. Tiili, domnii J. Azizi, R. M. Moura Ramos și M. Jaeger, judecători,

grefier: domnul A. Mair, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 25 septembrie 1997,

pronunță prezenta

**Hotărâre**

**Cadrul juridic**

---

\* Limba de procedură: olandeza.

1 Articolul 92 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Europene (denumit în continuare „tratat”) are următorul cuprins:

„Cu excepția derogărilor prevăzute de prezentul tratat, sunt incompatibile cu piața internă ajutoarele acordate de state sau prin intermediul resurselor de stat, sub orice formă, care denaturează sau amenință să denatureze concurența prin favorizarea anumitor întreprinderi sau a producerii anumitor bunuri, în măsura în care acestea afectează schimburile comerciale dintre statele membre.”

2 Articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat permite Comisiei, prin derogare, să declare compatibile cu piața comună „ajutoarele destinate să faciliteze dezvoltarea anumitor activități sau a anumitor regiuni economice, în cazul în care acestea nu schimbă condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun”.

3 La 20 mai 1992, Comisia a adoptat o orientare comunitară privind ajutorul de stat pentru întreprinderi mici și mijlocii (JO C 213, p. 2). Punctul 3.2 prevede o scutire de obligația notificării prevăzute la articolul 93 alineatul (3) din tratat pentru ajutoarele al căror quantum absolut, pentru o categorie de cheltuieli, este mai mic de 50 000 ECU pentru o perioadă de trei ani. Punctul 1.6 exclude totodată din domeniul de aplicare a orientărilor ajutoarele acordate unor întreprinderi din sectoarele aflate sub incidența normelor comunitare speciale în domeniul ajutoarelor de stat, în special din sectorul transporturilor.

4 Comisia a stabilit dispozițiile aplicabile ajutoarelor de stat pentru întreprinderi din sectorul aerian în Comunicarea 94/C 350/07, intitulată „Aplicarea articolelor 92 și 93 din Tratatul CE și a articolului 61 din Acordul [privind Spațiul Economic European] ajutoarelor de stat în sectorul aviației” (JO 1994, C 350, p. 5; denumite în continuare „linii directoare”). Punctul 50 (capitolul IX) din aceste linii directoare confirmă că procedura de autorizare accelerată prevăzută în regimurile de ajutoare pentru întreprinderile mici și mijlocii nu se aplică ajutoarelor în sectorul transporturilor.

5 Liniile directoare acoperă ajutoarele acordate de statele membre transportatorilor aerieni din Comunitate (punctul 10, capitolul II). Punctul 51 (capitolul X) precizează că Comisia le va aplica de la data publicării în *Journal officiel des Communautés européennes* și că va decide la momentul oportun în privința actualizării acestora.

6 La punctul 8 (secțiunea I.4) se prevede că Comisia „dorește să procedeze astfel încât transportatorii aerieni din Comunitate să poată face concurență eficient cu arme egale”.

7 La punctul 14 (capitolul III) se precizează: „Ajutoarele directe care urmăresc acoperirea pierderilor de operare nu sunt, în general, compatibile cu piața comună și nu pot beneficia de exceptare.”

8 În capitolul V, referitor în special la exceptările pentru dezvoltarea anumitor activități economice care pot fi acordate în temeiul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat și al articolului 61 alineatul (3) litera (c) din Acordul privind Spațiul Economic European (denumit în continuare „acordul SEE”), liniile directoare prevăd că ajutoarele pentru restructurare nu pot fi declarate compatibile cu piața comună decât în anumite condiții. Una dintre aceste condiții dispune ca ajutorul să se încadreze într-un program general de restructurare care trebuie să fie aprobat de Comisie [punctul 38 subpunctul (1) din liniile directoare]. Programul finanțat prin ajutorul de stat nu poate fi considerat că „nu contravine interesului comun” decât în cazul în care nu are ca obiectiv creșterea capacității și a ofertei companiei în cauză în

detrimentul concurenților europeni direcți ai acestora [punctul 38 subpunctul (4) din liniile directoare].

- 9 În cele din urmă, liniile directoare instituie la punctul 50 (capitolul IX), din motive de simplificare administrativă, o procedură accelerată de autorizare în regimurile de ajutoare cu valoare mică în sectorul aviației. Se precizează că Comisia va aplica o procedură de autorizare mai rapidă în raport cu adoptarea unor noi regimuri de ajutoare sau cu modificarea regimurilor existente notificată conform articolului 93 alineatul (3) din tratat în cazul în care:
- quantumul ajutorului acordat aceluiași beneficiar nu este mai mare de 1 milion ECU într-o perioadă de trei ani,
  - ajutorul are legătură cu obiective specifice de investiții, ajutoarele pentru operare fiind excluse.

### **Faptele aflate la originea acțiunii**

- 10 Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV (denumită în continuare „VLM”) este o companie aeriană privată cu sediul în Anvers. Aceasta a fost înființată la 21 februarie 1992 cu un capital inițial de 10 milioane BFR. Capitalul a fost majorat ulterior în mai multe rânduri, atingând 75 milioane BFR la sfârșitul anului 1993 și fiind adus la 100 milioane BFR în cursul anului 1994. Începând din 1993, aceasta oferă zboruri regulate între Anvers și Londra (London City Airport), precum și între Rotterdam și Londra (London City Airport).
- 11 Ruta Anvers-Londra este deservită totodată de alte companii, în special de compania britanică Cityflyer Express Ltd (denumită în continuare „Cityflyer”), cu plecare din și sosire în aeroportul Gatwick.
- 12 La 17 decembrie 1993, Regiunea flamandă a acordat companiei VLM, fără notificarea prealabilă a Comisiei, un împrumut fără dobândă de 20 milioane BFR, rambursabil în tranșe anuale de 4 milioane BFR începând din al doilea an.
- 13 Contractul de acordare a împrumutului stipulează:

*„Artikel 1. Voorwerp*

De begunstigde verbindt zich tot de verdere uitbouw en exploitatie van meerdere Europese vliegroutes.

Ter ondersteuning van deze activiteit verleent het Gewest de begunstigde een terugbetaalbaar renteloos voorschot.

[...]

*Artikel 3. Voorwaarden*

Voor de duur van het contract is voor de vervreemding of hypothekering van onroerend en roerend patrimonium en het handelsfonds van de zaak alsook voor de vervreemding van bepaalde activa van de begunstigde vooraf instemming nodig van het Gewest.

Bij wijziging van de aandeelhoudersstructuur is vooraf de instemming van het Gewest vereist.

Het kapitaal van de onderneming mag tijdens de duur van het contract niet worden verlaagd zonder voorafgaande toestemming van het Gewest.

Indien deze voorwaarden niet worden nageleefd, is de overeenkomst onmiddellijk opzegbaar en wordt het voorschot onmiddellijk opeisbaar.

[...]"

*(„Articolul 1: Obiect*

Beneficiarul se angajează să continue dezvoltarea și operarea mai multor rute aeriene europene.

Regiunea flamandă acordă beneficiarului un împrumut fără dobândă în vederea sprijinirii acestei activități.

[...]

*Articolul 3: Condiții*

Pe durata contractului, este necesar acordul prealabil al Regiunii flamande pentru cesiunea sau ipotecarea bunurilor mobile și imobile și a fondului comercial, precum și pentru cesiunea anumitor active ale Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV.

Orice modificare a structurii acționariatului este condiționată de o autorizație prealabilă din partea Regiunii.

Pe durata contractului, capitalul social al întreprinderii nu poate fi redus fără o autorizație prealabilă din partea Regiunii.

În caz de nerespectare a acestor condiții, contractul poate fi reziliat imediat și împrumutul este exigibil imediat.

[...]"

- 14 În urma unei plângeri din partea Cityflyer, Comisia a deschis la 16 noiembrie 1994 procedura prevăzută la articolul 93 alineatul (2) din tratat (JO 1994, C 359, p. 2).
- 15 Cityflyer și compania aeriană British Airways au prezentat observații. Ele au solicitat Comisiei să constate că împrumutul fără dobândă constituie un ajutor incompatibil cu piața comună.
- 16 La 23 ianuarie 1995, guvernul belgian a prezentat de asemenea observații.
- 17 La închiderea procedurii, Comisia a adoptat la 26 iulie 1995 Decizia 95/466/CE privind ajutorul acordat de Regiunea flamandă companiei aeriene belgiene Vlaamse Luchttransportmaatschappij NV (denumită în continuare „decizia atacată”). Această decizie a fost notificată guvernului belgian la 25 septembrie 1995 și a fost publicată în *Jurnalul Oficial* la 9 noiembrie 1995 (JO L 267, p. 49).
- 18 În această decizie, Comisia a ajuns la concluzia că împrumutul acordat de Regiunea flamandă în favoarea VLM conținea elemente de ajutor de stat ilegale deoarece au fost acordate

întreprinderii contrar dispozițiilor articolului 93 alineatul (3) din tratat. Aceasta a considerat totodată că respectivele elemente de ajutor erau incompatibile cu piața comună în sensul articolului 92 din tratat și al articolului 61 din acordul SEE (articolul 1 din decizia atacată). În consecință, aceasta a solicitat Belgiei să ordone aplicarea unei rate a dobânzii de 9,3 % la acest împrumut (articolul 2) și restituirea ajutorului corespunzător aplicării aceleiași rate la suma împrumutată de la data acordării împrumutului (articolul 3). Această rată de 9,3 % rezultă din adăugarea unei rate de bază de 7,3 % aplicabile fondurilor de stat în Belgia în 1994 și a unei prime de risc de 2 % (ultimul paragraf din capitolul V din decizia atacată).

### **Procedură**

- 19 Cererea introductivă de instanță a fost depusă la 27 noiembrie 1995 și înregistrată în ziua următoare.
- 20 Pe baza raportului judecătorului raportor, Tribunalul (Camera a cincea extinsă) a deschis procedura orală. În ședința din 25 septembrie 1997, au fost ascultate susținerile orale ale părților și răspunsurile acestora la întrebările orale ale Tribunalului.

### **Pretenții**

- 21 Reclamanta solicită Tribunalului:
  - anularea deciziei atacate;
  - obligarea pârâtei la plata cheltuielilor de judecată.
- 22 Pârâta solicită Tribunalului:
  - respingerea acțiunii ca neîntemeiată;
  - obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.
- 23 În ședință, pârâta a invocat inadmisibilitatea acțiunii.

### **Cu privire la admisibilitate**

#### *Argumentele părților*

- 24 Potrivit pârâtei, acțiunea este inadmisibilă în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din Tratatul CE, deoarece reclamanta nu este un stat membru. Acțiunea este de asemenea inadmisibilă în temeiul articolului 173 al patrulea paragraf din tratat, deoarece reclamanta, care nu este destinatară a deciziei atacate, nu este în mod direct și individual vizată de aceasta. În plus, aceasta nu are niciun interes propriu pentru a acționa împotriva deciziei atacate. Astfel, interesul acesteia de a acționa rezultă din faptul că a acordat ajutorul în litigiu și, ca atare, acesta se confundă cu cel al statului belgian (Hotărârea Curții din 10 iulie 1986. DEFI/Comisia, 282/85, Rec., p. 2469).
- 25 Reclamanta consideră că, în calitatea sa de persoană juridică autonomă având competența de a acorda împrumutul în litigiu, este direct și individual vizată în sensul articolului 173 al doilea paragraf din tratat, în același temei ca și Regatul Belgiei căruia îi este adresată decizia atacată (Hotărârea Curții din 8 martie 1988, Exécutif régional wallon și Glaverbel/Comisia, 62/87 și 72/87, Rec., p. 1573).

### *Constatările Tribunalului*

- 26 Trebuie amintit, mai întâi, că Tribunalul are competența de a judeca în primă instanță numai acțiuni în anulare întemeiate pe articolul 173 al patrulea paragraf din tratat [Decizia 94/149/CECA, CE a Consiliului din 7 martie 1994 privind modificarea Deciziei 93/350/Euratom, CECO, CEE din 8 iunie 1993 de modificare a Deciziei 88/591/CECO, CEE, Euratom din 24 octombrie 1988 de instituire a Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene (JO L 66, p. 29)]. În schimb, Tribunalul nu are competența de a judeca acțiuni introduse în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din tratat de către un stat membru, Consiliu sau Comisie.
- 27 Potrivit articolului 173 al patrulea paragraf din tratat, orice persoană fizică sau juridică poate formula o acțiune împotriva deciziilor care, deși luate sub aparența unei decizii adresate unei alte persoane, o privesc în mod direct și individual.
- 28 În speță, decizia atacată a fost adresată Regatului Belgiei. În această privință, trebuie subliniat că reiese clar din structura generală a tratatelor că noțiunea de stat membru, în sensul dispozițiilor instituționale și în special al celor privind acțiunile în justiție, nu privește decât autoritățile guvernamentale ale statelor membre ale Comunităților Europene și nu poate fi extinsă asupra guvernelor regiunilor sau comunităților autonome, indiferent de sfera competențelor care le sunt recunoscute (ordonanțele Curții din 21 martie 1997, Région wallonne/Comisia, C-95/97, Rec., p. I-1787, punctul 6, și din 1 octombrie 1997, Regione Toscana/Comisia, C-180/97, Rec., p. I-5245, punctul 6). Regiunea flamandă nu are așadar drept de a acționa în temeiul articolului 173 al doilea paragraf din tratat. În schimb, întrucât beneficiază de personalitate juridică în temeiul dreptului intern belgian, aceasta trebuie, în acest temei, să fie considerată persoană juridică în sensul articolului 173 al patrulea paragraf din tratat (Ordonanțele Région wallonne/Comisia, citată anterior, punctul 11 și Regione Toscana/Comisia, citată anterior, punctul 11; a se vedea, de asemenea, concluziile avocatului general Lenz în Hotărârea Exécutif régional wallon și Glaverbel/Comisia, citată anterior la punctul 25, Rec., pp. 1573, 1581, 1582).
- 29 Decizia atacată afectează în mod direct și individual statutul juridic al Regiunii flamande. Astfel, aceasta o împiedică în mod direct să exercite după cum consideră propriile competențe, constând în speță în acordarea ajutorului în litigiu, și o obligă să modifice contractul de împrumut pe care l-a încheiat cu VLM.
- 30 Rezultă că aceasta are un interes propriu ca să atace decizia. Situația sa nu poate fi comparată cu cea a Comité de développement et de promotion du textile et de l'habillement contestată în cauza care a condus la Hotărârea DEFI/Comisia, citată anterior la punctul 24. În această cauză, guvernul francez dispunea de puterea de a determina administrarea și politica acestui comitet și, prin urmare, de a defini totodată interesele pe care acesta trebuia să le apere (punctul 18). În schimb, în speță nu reiese că guvernul federal belgian este în măsură să determine exercitarea de către Regiunea flamandă a propriilor competențe, în special a celor care îi conferă dreptul de a acorda ajutoare întreprinderilor.
- 31 Din considerentele precedente rezultă că acțiunea trebuie declarată admisibilă.

### **Cu privire la fond**

- 32 Reclamanta invocă în sprijinul acțiunii sale trei motive întemeiate pe:

- nerespectarea articolului 92 alineatul (1) din tratat;
- nerespectarea articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat;
- încălcarea obligației de motivare prevăzute la articolul 190 din tratat.

Acest motiv se structurează în trei părți:

- lacune în motivele din decizia atacată privind aplicarea articolului 92 alineatul (1) din tratat (prima parte);
- lacune în motivele care respingeau argumentația referitoare la exceptarea ajutoarelor cu valoare mică în sectorul aviației (a doua parte);
- lacune în motivele privind aplicarea articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat (a treia parte).

33 Deoarece primele două părți ale celui de-al treilea motiv sunt întemeiate pe o încălcare a obligației de motivare în ceea ce privește condițiile de aplicare a articolului 92 alineatul (1) din tratat, Tribunalul le va examina imediat după primul motiv.

*Cu privire la primul motiv, întemeiat pe nerespectarea articolului 92 alineatul (1) din tratat*

Argumentele părților

- 34 Reclamanta consideră că, atunci când cuantumul ajutorului este atât de mic încât nu consolidează poziția concurențială a beneficiarului în raport cu cea a concurenților acestuia pe piața relevantă, ajutorul nu denaturează concurența și nu afectează schimburile comerciale între statele membre.
- 35 În speță, cuantumul ajutorului este atât de nesemnificativ încât nu a avut niciun efect asupra costurilor și nici asupra structurii tarifare a VLM. Astfel, pentru fiecare pasager transportat, ajutorul nu reprezintă decât câțiva franci belgieni. În consecință, ajutorul nu a adus niciun beneficiu pentru VLM care să-i fi consolidat poziția concurențială în raport cu cea a celorlalte companii aeriene cu care concurează pe piața transportului aerian intracomunitar. Rezultă că ajutorul nu este în măsură nici să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre.
- 36 Potrivit reclamantei, pentru a putea constata afectarea schimburilor comerciale dintre statele membre, pârâta ar fi trebuit să constate că ajutorul în litigiu aducea un avantaj pentru VLM consolidând poziția concurențială a acesteia (în raport cu cea a concurenților acesteia). Or, aceasta nu a arătat în niciun fel în ce măsură aceasta din urmă obținuse un avantaj din împrumutul primit.
- 37 Mai întâi, considerentele pârâtei referitoare la caracteristicile sectorului transportului aerian și faptul că aceasta din urmă a fost informată despre ajutor printr-o plângere a unui concurent sunt lipsite de relevanță în această privință. Apoi, faptul că un ajutor de stat este acordat unei întreprinderi ale cărei activități constau prin natura lor în schimburi comerciale între diverse state membre nu arată că întreprinderea beneficiară obține de aici un avantaj față de concurenții săi. În plus, reclamanta contestă că exploatarea de către VLM a rutei Anvers-London City Airport descurajează alte companii să exploateze această rută deoarece piața a fost liberalizată și măsurile de liberalizare prevăd o procedură specială pentru a acorda sloturi orare noilor sosiți pe piață. În cele din urmă, aceasta neagă că în momentul acordării

împrumutului și chiar și la doi ani după aceasta VLM se confrunta cu probleme financiare deoarece este perfect normal ca o companie aeriană nouă să înregistreze pierderi inerente lansării.

- 38 Concluzia reclamantei este că ajutorul în litigiu nu a adus un avantaj pentru VLM în raport cu companiile concurente, acestea beneficiind de mai multe miliarde de franci belgieni în temeiul programelor de restructurare aprobate de Comisie sau fiind, precum petenta Cityflyer, membre ale unei rețele de francize care le permite să fie indirect subvenționate de grupul căruia îi aparțin. În această privință, reclamanta nu reușește să înțeleagă cum a putut Comisia să afirme că o sumă, pe care a estimat-o la maxim 1 860 000 BFR pe an, ar permite companiei VLM să nu modifice tarifele proprii, să mențină poziția sa pe piață față de concurenți și să evite pierderi mai mari sau chiar falimentul.
- 39 În cele din urmă, pârâta a încălcat articolul 92 alineatul (1) din tratat prin supraevaluarea cuantumului ajutorului. Astfel, aceasta a calculat ajutorul pe baza unei prime de risc de 2 % pe motiv că împrumutul în litigiu nu a fost însoțit de nicio garanție legată direct de bunuri mobiliare sau imobiliare. Or, această primă de risc ar fi trebuit să fie de 1 %, deoarece articolul 3 din contractul de împrumut acordă reclamantei, pe de o parte, un drept de control asupra constituirii unei ipoteci eventuale și asupra cesiunii de active și, pe de altă parte, un mandat care îi permite constituirea unei ipoteci la prima cerere. În consecință, cuantumul ajutorului ar echivala cu suma dobânzilor datorate prin aplicarea unei rate de 8,3 %, și nu de 9,3 %.
- 40 Pârâta solicită respingerea motivului afirmând că toate condițiile de aplicare a articolului 92 alineatul (1) din tratat au fost îndeplinite în speță. Astfel, împrumutul în litigiu a fost acordat de o autoritate de stat (Regiunea flamandă) și aduce un avantaj beneficiarului în raport cu concurenții săi într-un sector în care concurența este intensă. Prin urmare, acesta denaturează concurența și afectează schimburile comerciale dintre statele membre, o foarte mare parte a transportului aerian european fiind intracomunitară, în special în Belgia.

#### Constatările Tribunalului

- 41 Trebuie să se examineze dacă pârâta a avut temei să ajungă la concluzia că ajutorul în litigiu denaturează sau amenință să denatureze concurența și afectează schimburile comerciale dintre statele membre.

#### A – Cu privire la denaturarea concurenței

- 42 Ajutorul în litigiu este destinat să favorizeze dezvoltarea și exploatarea mai multor rute aeriene europene (articolul 1 din contractul de împrumut în litigiu; a se vedea punctul 13 de mai sus), în privința cărora beneficiara este în concurență cu alte companii aeriene, în special companii cu sediul în alte state membre. Contractul de împrumut nu impune, prin urmare, ca ajutorul să fie alocat finanțării unei cheltuieli specifice. Lipsa de dobânzi percepute la împrumutul în litigiu o scutește așadar de costurile normale inerente activității sale curente.
- 43 Curtea și Tribunalul au afirmat că ajutoarele de operare, respectiv ajutoarele care, precum ajutorul în litigiu, au obiectivul de a elibera o întreprindere de costurile pe care ar fi trebuit să le suporte în mod normal în cadrul administrării sale curente sau a activităților sale normale, denaturează în principiu condițiile de concurență (Hotărârea Tribunalului din 8 iunie 1995, Siemens/Comisia, T-459/93, Rec., p. II-1675, punctele 48 și 77, precum și jurisprudența citată).



- 44 La al cincilea paragraf din capitolul V din decizia atacată, pârâta a considerat: „În speță, ținând seama de intensitatea concurenței în sectorul transportului aerian comunitar deja liberalizat, faptul că VLM era singura companie care exploata ruta Anvers-Londra cu plecare din și sosire în London City Airport este fără relevanță pentru aprecierea Comisiei în măsura în care ajutorul primit reduce oricum posibilitățile concurenților actuali sau potențiali de a intra pe piața rutei în cauză și denaturează prin aceasta concurența. În plus, nimic nu interzice companiei VLM să utilizeze ajutorul în litigiu pentru a se lansa pe alte piețe.” În această privință, trebuie remarcat că reclamanta nu a contestat că sectorul transportului aerian era foarte competitiv în Comunitate.
- 45 Reclamanta nu neagă că împrumutul în litigiu, deoarece a fost acordat pentru VLM fără dobândă, a adus un avantaj acesteia. În schimb, contestă că avantajul acordat VLM a consolidat poziția concurențială a acesteia în raport cu cea a celorlalte companii aeriene concurente.
- 46 Din moment ce o autoritate publică favorizează o întreprindere care operează într-un sector caracterizat printr-o concurență intensă prin acordarea unui avantaj, există o denaturare a concurenței sau riscul unei asemenea denaturări. Dacă avantajul este redus, concurența este denaturată la un nivel redus, dar este totuși denaturată. Or, interdicția prevăzută la articolul 92 alineatul (1) din tratat se aplică oricărui ajutor care denaturează sau amenință să denatureze concurența, indiferent de cuantumul acestuia, în măsura în care acesta afectează schimburile comerciale între statele membre.
- 47 Rezultă că pârâta a avut temei să considere că ajutorul în litigiu denatura sau amenința să denatureze concurența.

B – Cu privire la afectarea schimburilor comerciale între statele membre

- 48 Potrivit unei jurisprudenței constante, cuantumul relativ mic al unui ajutor sau dimensiunea relativ modestă a întreprinderii beneficiare nu exclud *a priori* posibilitatea ca schimburile comerciale între statele membre să fie afectate (Hotărârile Curții din 21 martie 1990, Belgia/Comisia, C-142/87, Rec., p. I-959, punctul 43, și din 14 septembrie 1994, Spania/Comisia, C-278/92, C-279/92 și C-280/92, Rec., p. I-4103, punctele 40–42).
- 49 Chiar și un ajutor cu valoare relativ mică poate să afecteze schimburile comerciale între statele membre în cazul în care, precum în speță, sectorul în care operează întreprinderea care beneficiază de acesta este caracterizat de o concurență intensă (hotărârile Curții din 11 noiembrie 1987, Franța/Comisia, 259/85, Rec., p. 4393, punctul 24, și din 21 martie 1991, Italia/Comisia, C-303/88, Rec., p. I-1433, punctul 27).
- 50 Astfel, atunci când un ajutor financiar acordat de un stat sau prin intermediul resurselor de stat consolidează poziția unei întreprinderi în raport cu alte întreprinderi concurente în comerțul intracomunitar, trebuie să se considere că acesta din urmă este afectat de ajutorul respectiv (Hotărârea Curții din 17 septembrie 1980, Philip Morris/Comisia, 730/79, Rec., p. 2671, punctul 11).
- 51 În speță, pârâta a considerat că „operațiunea de împrumut denaturează concurența și afectează schimburile comerciale dintre statele membre din moment ce avantajează o singură societate a cărei activitate de transport aerian, care prin natură are legătură în mod direct cu schimburile comerciale, cuprinde mai multe state membre și poate acoperi Spațiul Economic European în ansamblu. Acest fapt este valabil mai ales de la intrarea în vigoare a celui de-al treilea pachet aerian la 1 ianuarie 1993, care finalizează procesul de liberalizare și sporește foarte

considerabil condițiile concurenței. Astfel, VLM este un transportator aerian comunitar care posedă o licență de operare emisă în cadrul dispozițiilor Regulamentului (CEE) nr. 2407/92 al Consiliului. Or, în temeiul articolului 3 din Regulamentul (CEE) nr. 2408/92 al Consiliului și al articolului 5 din Regulamentul (CEE) nr. 2409/92 al Consiliului, VLM trebuie să fie autorizată de statul membru sau statele membre în cauză, cu excepțiile prevăzute corespunzător de aceste regulamente, să își exercite drepturile de trafic pe rutele intracomunitare stabilind tarifele sale în mod liber” (al patrulea paragraf din capitolul V din decizia atacată).

- 52 Aceste considerente, precum și cele care sunt raportate la punctul 14 de mai sus, sunt în întregime întemeiate. Ajutorul în litigiu avantajează o întreprindere axată pe comerțul internațional, din moment ce asigură rute între orașe situate în state membre diferite și este în concurență cu companii aeriene cu sediul în alte state membre. Astfel cum reiese de la punctul 42, ajutorul este menit să faciliteze dezvoltarea și exploatarea mai multor rute aeriene europene astfel încât capacitatea sa de a afecta schimburile comerciale între statele membre este sporită.
- 53 Rezultă că este întemeiată concluzia pârâtei că ajutorul în litigiu afectă schimburile comerciale dintre statele membre.

C – Cu privire la efectul ajutoarelor acordate unor concurenți ai VLM

- 54 Faptul că unii concurenți ai VLM beneficiază de ajutoare de stat, chiar și ajutoare ilegale, este fără efect asupra încadrării ca ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat. Eventuala încălcare de către un stat membru a unei obligații care îi revine în temeiul tratatului, în raport cu interdicția de la articolul 92, nu poate fi justificată prin faptul că și alte state membre nu au respectat această obligație (Hotărârea Curții din 22 martie 1977, Steinike & Weinlig, 78/76, Rec., p. 595, punctul 24).

D – Cu privire la evaluarea cuantumului ajutorului

- 55 Trebuie respinsă teza reclamantei potrivit căreia pârâta a încălcat articolul 92 alineatul (1) din tratat prin supraevaluarea cuantumului ajutorului. Astfel, reclamanta nu a demonstrat că, ca urmare a drepturilor ce decurg de la articolul 3 din contactul de împrumut în litigiu, VLM ar fi putut obține împrumutul în litigiu la 8,3 %, rată care, în opinia sa, ar fi trebuit folosită.

E – Concluzie

- 56 Având în vedere considerentele precedente, reclamanta nu a demonstrat că pârâta a aplicat incorect articolul 92 alineatul (1) din tratat. Acest motiv trebuie așadar respins.

*Cu privire la prima parte a celui de-al treilea motiv, întemeiat pe lacune în motivele privind aplicarea articolului 92 alineatul (1) din tratat*

Argumentele părților

- 57 Reclamanta subliniază că, potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea prevăzută la articolul 190 din tratat trebuie să indice, în mod clar și neechivoc, raționamentul autorității comunitare care a adoptat actul incriminat astfel încât să permită părților interesate să cunoască motivele măsurii luate pentru a-și apăra drepturile, iar Curții să își exercite controlul (Hotărârea Curții din 14 februarie 1990, Delacre și alții/Comisia, C-350/88, Rec., p. I-395 și jurisprudența citată acolo, precum și Hotărârea Tribunalului din 28 septembrie 1995, Sytraval

și Brink's Franța/Comisia, T-95/94, Rec., p. II-2651, punctul 52).

- 58 Pentru a putea determina dacă un ajutor denaturează concurența și afectează schimburile comerciale intracomunitare, Comisiei îi revine sarcina să demonstreze în mod clar și neechivoc faptul că ajutorul a acordat beneficiarului său un avantaj care i-a permis să își consolideze poziția în raport cu alți concurenți în schimburile comerciale intracomunitare (Hotărârea Philip Morris/Comisia, citată anterior la punctul 50).
- 59 Decizia atacată demonstrează, cu siguranță, că nu este exclus în sine ca un ajutor (chiar și de o valoare relativ mică) să poată afecta schimburile comerciale dintre statele membre. În schimb, nu reiese că ajutorul în litigiu producea efectiv un avantaj concurențial considerabil pentru VLM, afectând astfel schimburile comerciale între statele membre. Pârâta a raționat în mod abstract, fără să ia concret în seamă cuantumul modest al ajutorului, caracteristicile proprii sectorului transportului aerian și faptul că cota de piață a VLM pe piața relevantă era minimă.
- 60 În ultimul rând, decizia nu arată dacă pârâta a examinat efectul ajutorului în litigiu asupra structurii costurilor, asupra tarifelor sau a altor aspecte ale operării VLM.
- 61 Pârâta contestă că are o obligație de motivare atât de extinsă și apreciază că considerentele prezentate la al cincilea și al șaselea paragraf din capitolul V din decizia atacată conțin o motivare care îndeplinește în întregime condițiile de la articolul 190 din tratat. Prin urmare, solicită respingerea acestei părți a motivului.

#### Constatările Tribunalului

- 62 Potrivit unei jurisprudențe constante, motivarea prevăzută la articolul 190 din tratat trebuie să indice, în mod clar și neechivoc, raționamentul autorității comunitare care a adoptat actul incriminat astfel încât să permită părților interesate să cunoască motivele măsurii luate pentru a-și apăra drepturile, iar instanței comunitare să își exercite controlul (hotărârile Tribunalului din 18 septembrie 1995, Tiercé Ladbroke/Comisia, T-471/93, Rec., p. II-2537, punctul 29 și jurisprudența citată, și din 24 aprilie 1996, Industrias Pesqueras Campos și alții/Comisia, T-551/93, T-231/94, T-232/94, T-233/94 și T-234/94, Rec., p. II-247, punctul 140 și jurisprudența citată).
- 63 Totuși, nu este necesar ca motivarea să specifice toate elementele de fapt și de drept relevante, în măsura în care întrebarea dacă motivarea unui act îndeplinește cerințele articolului 190 din tratat trebuie să fie apreciată având în vedere nu numai textul acestuia, ci și contextul acestuia, precum și ansamblul normelor juridice care reglementează domeniul respectiv (hotărârile Curții din 29 februarie 1996, Belgia/Comisia, C-56/93, Rec., p. I-723, punctul 86, și din 15 mai 1997, Siemens/Comisia, C-278/95 P, Rec., p. I-2507, punctul 17; Hotărârea Tribunalului din 22 octombrie 1996, Skibsvaefstforeningen și alții/Comisia, T-266/94, Rec., p. II-1399, punctul 230). În motivarea deciziilor pe care trebuie să le ia pentru a asigura aplicarea regulilor de concurență, Comisia nu este obligată să adopte o poziție cu privire la toate argumentele pe care persoanele interesate i le prezintă. Comisiei îi este suficient să expună faptele și considerentele juridice care prezintă importanță esențială în contextul deciziei (hotărârile Tribunalului din 24 ianuarie 1992, La Cinq/Comisia, T-44/90, Rec., p. II-1, punctul 41 și jurisprudența citată, și din 8 iunie 1995, Siemens/Comisia, citată anterior la punctul 43, punctul 31).
- 64 Aplicat încadrării unei măsuri de ajutor, acest principiu dispune să se indice motivele pentru care Comisia consideră că măsura de ajutor în cauză intră în domeniul de aplicare a articolului 92 alineatul (1) din tratat. În această privință, chiar și în cazurile în care din împrejurările în

care a fost acordat ajutorul reiese că acesta este de natură să afecteze schimburile comerciale dintre statele membre și să denatureze sau să amenințe să denatureze concurența, Comisiei îi revine sarcina cel puțin să menționeze aceste împrejurări în motivarea deciziei sale (hotărârile Curții din 7 iunie 1988, Grecia/Comisia, 57/86, Rec., p. 2855, punctul 15 și din 24 octombrie 1996, Germania și alții/Comisia, C-329/93, C-62/95 și C-63/95, Rec., p. I-5151, punctul 52 și jurisprudența citată).

- 65 În speță, pârâta a afirmat, la al doilea paragraf din capitolul V din decizia atacată, că împrumutul în litigiu constituia un ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat și al articolului 61 alineatul (1) din acordul SEE. Astfel cum reiese din decizia atacată, în special din prima teză de la al patrulea paragraf și din a treia teză de la al cincilea paragraf din capitolul V, pasajele relevante din acestea fiind reproduse la punctele 51 și respectiv, 44 de mai sus, aprecierea de către pârâtă a efectelor ajutorului în litigiu asupra concurenței și a schimburilor comerciale intracomunitare nu este doar abstractă. Astfel, în ceea ce privește condiția referitoare la denaturarea concurenței, decizia atacată precizează că ajutorul acordat pentru VLM denaturează sau amenință să denatureze concurența deoarece reduce posibilitățile concurenților de a intra pe piața rutei Anvers-Londra și le crește pe cele ale VLM în cucerirea altor piețe într-un sector în care concurența este intensă. În ceea ce privește condiția referitoare la afectarea schimburilor comerciale dintre statele membre, decizia precizează că, dat fiind că activitățile VLM se desfășoară în mai multe state membre și pot acoperi SEE în ansamblu, această condiție este îndeplinită de asemenea.
- 66 Reiese din această motivare că pârâta a verificat dacă au fost îndeplinite condițiile de aplicare a articolului 92 alineatul (1) din tratat. Procedând astfel, pârâta a prezentat faptele și considerentele juridice care prezintă importanță esențială în contextul deciziei. Motivarea permite reclamantei și instanței comunitare să cunoască motivele pentru care pârâta a considerat că în speță au fost îndeplinite condițiile de aplicare a articolului 92 alineatul (1) din tratat.
- 67 Reclamanta nu poate reproșa pârâtei că nu a examinat efectele concrete ale ajutorului în litigiu asupra schimburilor comerciale între statele membre. Pe de o parte, acest argument nu are temei factual, astfel cum reiese de la punctele 44, 51, 65 și 66 de mai sus. În speță, Comisiei nu îi revine sarcina de a efectua o analiză economică a cifrelor foarte detaliată, din moment ce a prezentat modul în care afectarea schimburilor comerciale dintre statele membre este evidentă. Pe de altă parte, fiind vorba despre un ajutor care nu a fost notificat, Comisia nu era obligată să demonstreze efectul real al acestuia. Într-adevăr, dacă ar trebui să demonstreze în decizie efectul real al ajutoarelor acordate deja, s-ar ajunge la favorizarea statelor membre care acordă ajutoare încălcând obligația de notificare prevăzută la articolul 93 alineatul (3) din tratat în detrimentul statelor care notifică ajutoarele în stadiu de proiect (Hotărârea Curții din 14 februarie 1990, Franța/Comisia, C-301/87, Rec., p. I-307, punctul 33).
- 68 Din considerentele precedente rezultă că obiecțiile invocate de reclamantă în cadrul primei părți a celui de-al treilea motiv trebuie respinse.

*Cu privire la a doua parte a celui de-al treilea motiv, întemeiată pe lacune în motivele care respingeau argumentația referitoare la exceptarea ajutoarelor cu valoare mică în sectorul aviației*

Argumentele părților

- 69 Potrivit reclamantei, existența procedurii accelerate de autorizare în temeiul articolului 93 alineatul (3) din tratat, prevăzută la punctul 50 din liniile directoare, arată că, în opinia

Comisiei, ajutoarele inferioare acestui plafon acordate în sectorul aviației trebuie să fie considerate la prima vedere compatibile cu piața comună.

- 70 Decizia atacată nu este motivată suficient în această privință, întrucât nu conține niciun element care să permită instanței comunitare și reclamantei să examineze în ce măsură pârâta a verificat dacă ajutorul redus de care a beneficiat VLM era în măsură să fie exceptat ca ajutor cu valoare mică în sectorul aviației.
- 71 În plus, decizia atacată este necorespunzătoare deoarece face o prezentare incorectă a observațiilor formulate în acest sens de Regiunea flamandă la 23 ianuarie 1995.
- 72 În replică, reclamanta susține că pârâta a depășit limitele puterii sale de apreciere considerând că exceptarea ajutoarelor cu valoare mică nu putea fi aplicată în sectorul transportului aerian, unde predomină o concurență intracomunitară activă și un număr mare de întreprinderi se află în dificultate deoarece un ajutor, chiar și cu un quantum modest, ar putea cauza grave denaturări ale concurenței. Astfel, ar fi illogic ca noile companii care ar fi putut să intre pe piața transportului aerian în urma liberalizării acestui sector să nu aibă posibilitatea, după modelul întreprinderilor mici și mijlocii din alte sectoare, să beneficieze de o sumă modestă cu titlu de subvenție pentru investiție, în timp ce majoritatea companiilor aeriene naționale beneficiază de ajutoare cu un quantum foarte mare. În această privință, pârâta a omis de altfel să constate că, în sectorul transportului aerian, reglementarea permite Comisiei să aprobe ajutoare cu un quantum foarte mare.
- 73 Pârâta solicită respingerea acestei părți a motivului subliniind că procedura accelerată de autorizare arată, prin însăși existența ei, că ajutoarele inferioare plafonului prevăzut nu pot fi considerate la prima vedere compatibile cu piața comună,

#### Constatările Tribunalului

- 74 Nu se deduce nicăieri din procedura accelerată de autorizare a regimurilor de ajutoare cu valoare mică prevăzută la punctul 50 din liniile directe că ajutoarele cu un quantum inferior plafonului pe care îl stabilesc acestea fac excepție de la interdicția prevăzută la articolul 92 alineatul (1) din tratat sau ar trebui în mod normal să fie considerate compatibile cu piața comună.
- 75 Astfel, după cum a observat în mod întemeiat pârâta, existența acestei proceduri arată în sine că nu este posibilă această situație. În consecință, pârâtei nu îi revine deloc sarcina de a examina dacă ajutorul în litigiu poate fi exceptat în măsura în care are un quantum inferior plafonului stabilit la punctul 50 din liniile directe.
- 76 Presupunând chiar că ajutoarele cu un quantum inferior acestui plafon pot fi considerate compatibile cu piața comună, reiese totuși din decizie că pârâta a considerat în speță că ajutorul nu putea fi declarat compatibil cu piața comună (a se vedea punctele 44 și 51 de mai sus).
- 77 Referitor la obiecția potrivit căreia pârâta a raportat incorect observațiile reclamantei în decizia atacată, aceasta trebuie respinsă. Astfel, se face referire la aceste observații în cadrul unui răspuns la argumentul reclamantei potrivit căruia măsura de stat în litigiu poate beneficia de o exceptare în temeiul punctului 50 din liniile directe (al optulea paragraf din capitolul VII din decizia atacată). Or, acest răspuns nu constituie un element esențial al motivelor în sprijinul dispozitivului deciziei atacate. Acest lucru rezultă, de altfel, din concluzia că aprecierea pârâtei, potrivit căreia măsura de ajutor în litigiu face obiectul articolului 92

alineatul (1) din tratat este motivată suficient (a se vedea punctele 65–67 de mai sus). Prin urmare, chiar dacă observațiile reclamantei au fost raportate în mod inexact, obiecția nu poate fi admisă.

- 78 În cele din urmă, reproșând, în replică, pârâtei că a depășit limitele puterii sale de apreciere la aplicarea articolului 92 alineatul (1) din tratat, reclamanta invocă în cursul judecării un motiv diferit de cel întemeiat pe încălcarea obligației de motivare. Întrucât nu se bazează pe elemente de drept sau de fapt care au apărut în cursul procedurii, acest motiv trebuie să fie declarat inadmisibil în temeiul articolului 48 alineatul (2) din Regulamentul de procedură.
- 79 În orice caz, această obiecție nu este întemeiată. În speță, pârâta a aplicat liniile directoare. În această privință, trebuie amintit că Comisia își poate impune orientări pentru exercitarea puterii sale de apreciere prin acte precum liniile directoare în cauză, în măsura în care acestea conțin norme indicative privind abordarea ce trebuie urmată de această instituție și nu se îndepărtează de prevederile tratatului (Hotărârea Curții din 24 martie 1993, CIRFS și alții/Comisia, C-313/90, Rec., p. I-1125, punctele 34 și 36; Hotărârea Tribunalului din 12 decembrie 1996, AIUFFASS și AKT/Comisia, T-380/94, Rec., p. II-2169, punctul 57; a se vedea, de asemenea, Hotărârea Tribunalului din 5 noiembrie 1997, Ducros/Comisia, T-149/95, Rec., p. II-2031, punctul 61). Or, reclamanta nu a demonstrat că liniile directoare se îndepărtează de tratat. Pe de altă parte, reiese de la punctul 54 de mai sus că faptul că unii concurenți ai VLM beneficiază de ajutoare de stat, fie acestea și ajutoare ilegale, este fără efect asupra încadrării ca ajutor în sensul articolului 92 alineatul (1) din tratat.
- 80 Din considerentele precedente rezultă că obiecțiile invocate de reclamantă în cadrul celei de a doua părți a celui de-al treilea motiv trebuie respinse.

*Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe nerespectarea articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat care permite Comisiei să declare compatibile cu piața comună ajutoarele destinate să favorizeze dezvoltarea anumitor activități economice*

#### Argumentele părților

- 81 Potrivit reclamantei, chiar și în cazul în care ajutorul în litigiu intră sub incidența articolului 92 alineatul (1) din tratat, acesta face obiectul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat. La examinarea posibilității de a autoriza ajutorul în temeiul acestei din urmă dispoziții, pârâta a comis o eroare evidentă de apreciere și a depășit evident limitele puterii sale de apreciere.
- 82 Prin adoptarea liniilor directoare, Comisia nu a epuizat puterea sa discreționară. Aceasta ar trebui să examineze în fiecare caz concret în ce măsură un ajutor poate fi considerat compatibil cu piața comună în sensul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat. Liniile directoare nu pot presupune *prima facie* că situațiile care nu sunt menționate acolo sunt evident ilegale și nu pot fi considerate compatibile cu piața comună în temeiul articolului 92 alineatul (3) din tratat. În opinia reclamantei, dacă o anumită formă de ajutor nu este menționată în liniile directoare, Comisia nu se poate limita la o referire la acestea pur și simplu.
- 83 Or, în prezenta cauză pârâta nu a respectat această obligație prin faptul că nu a examinat în ce măsură ajutorul acordat pentru VLM, având în vedere quantumul acestuia, putea să beneficieze de o exceptare în calitate de ajutor destinat să favorizeze dezvoltarea anumitor forme de activități în sensul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat. Aceasta ar fi trebuit să examineze problema în lumina punctului 8 din liniile directoare (care menționează necesitatea ca transportatorii aerieni din Comunitate să poată face concurență eficient cu arme

egale) și ținând seama de faptul că, de la intrarea în vigoare a celui de-al treilea pachet de măsuri privind aviația, noile companii aeriene precum VLM trebuie să facă față unor concurenți dintre care marea majoritate beneficiază de un program de subvenții aprobat de Comisie.

- 84 Potrivit reclamantei, pârâta a considerat de asemenea în mod greșit în primul rând că ajutorul în litigiu constituia un ajutor de operare, în al doilea rând că nu era însoțit de nicio condiție referitoare la alocarea sumei, iar în al treilea rând că reclamanta nu obținuse nicio garanție și că VLM se confrunta cu probleme financiare în momentul acordării împrumutului. În realitate, ajutorul în litigiu este o subvenție pentru investiție din moment ce trebuia să fie alocat dezvoltării unor rute europene diferite.
- 85 Pârâta solicită respingerea motivului subliniind că a aplicat cu strictețe liniile directoare pe care le-a adoptat în cadrul puterii sale de apreciere.

#### Constatările Tribunalului

- 86 Articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat conferă Comisiei o putere de apreciere prevăzând că ajutoarele care sunt menționate aici „pot” fi considerate compatibile cu piața comună în cazul în care acestea nu schimbă condițiile schimburilor comerciale într-o măsură care contravine interesului comun (a se vedea Hotărârea Philip Morris/Comisia, citată la punctul 50 de mai sus, punctul 17).
- 87 Reclamanta nu poate reproșa pârâtei că a depășit limitele puterii sale de apreciere prin faptul că nu a examinat în ce măsură ajutorul în litigiu putea să beneficieze de o exceptare în calitate de ajutor destinat să favorizeze dezvoltarea anumitor forme de activități. Astfel, la al șaptelea paragraf din capitolul VII din decizia atacată, pârâta a examinat în mod expres această problemă și a răspuns la argumentele elaborate de autoritățile belgiene în cursul procedurii administrative. Aceasta a declarat în special că nu era „gata [...] să acorde beneficiul derogării prevăzute de dispozițiile citate anterior numai pentru ajutoarele acordate întreprinderilor în restructurare. [...] Or, în speță, autoritățile belgiene însele au precizat că împrumutul nu constituie un ajutor de restructurare și nu au făcut referire la niciun program de restructurare a companiei VLM. Derogarea de la articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat și articolul 61 din acord [SEE] este așadar inaplicabilă în orice caz”. Prin constatarea că ajutorul în litigiu nu constituie un ajutor de restructurare pârâta s-a referit expres la liniile directoare, care rezervă dreptul la exceptare pentru dezvoltarea anumitor activități economice în temeiul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat numai pentru ajutoarele de restructurare (punctele 37 și 38 din liniile directoare).
- 88 Din moment ce cuantumul ajutorului nu constituie un criteriu de apreciere impus prin articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat sau prin liniile directoare în vigoare în speță, pârâtei nu îi revine deloc sarcina de a examina în mod specific dacă ajutorul, având în vedere cuantumul acestuia, era în măsură să beneficieze de o derogare în temeiul acestei dispoziții.
- 89 În cadrul puterii de apreciere extinse de care beneficiază în temeiul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat, pârâta este îndreptățită să aplice criteriile pe care le consideră cele mai potrivite pentru a evalua dacă un ajutor poate fi considerat compatibil cu piața comună, în măsura în care aceste criterii sunt pertinente în raport cu articolul 3 litera (g) și articolul 92 din tratat. În această privință, pârâta poate preciza criteriile pe care intenționează să le aplice în liniile directoare conforme cu tratatul (a se vedea punctul 79 de mai sus). Adoptarea de către Comisie a unor astfel de linii directoare rezultă din exercitarea puterii sale de apreciere și nu implică decât o autolimitare a acestei puteri la examinarea ajutoarelor avute în vedere de

aceste linii directoare, cu respectarea principiului egalității de tratament. La aprecierea unui ajutor individual în lumina unor astfel de linii directoare, pe care le-a adoptat în prealabil, Comisia nu poate fi considerată că depășește sau renunță la limitele puterii sale de apreciere. Astfel, pe de o parte, aceasta își menține puterea de abrogare sau modificare a acestor linii directoare dacă împrejurările o impun. Pe de altă parte, aceste linii directoare privesc un sector delimitat și sunt motivate de preocuparea pentru respectarea unei politici pe care a stabilit-o.

- 90 Contrar afirmației reclamantei, reiese de la punctul 10 din liniile directoare că acestea includ ajutorul în litigiu. Or, punctul 14 din aceleași linii directoare (capitolul III) precizează că subvențiile directe pentru operarea rutelor aeriene nu pot fi acceptate, în principiu, decât în cazul în care ajutorul este destinat să permită beneficiarului îndeplinirea unor obligații de serviciu public (punctele 15–23, secțiunea III.2) sau prezintă un caracter social (punctele 24, secțiunea III.3). Punctele 37–42 din liniile directoare enumeră un set de condiții pe care trebuie să le îndeplinească beneficiarii unor ajutoare care pot fi autorizate pentru dezvoltarea anumitor activități economice în temeiul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat. Reiese din structura punctelor relevante că numai ajutoarele de restructurare pot fi autorizate.
- 91 În subsidiar, reclamanta consideră că pârâta a comis o eroare evidentă de apreciere atunci când nu a examinat problema în lumina punctului 8 din liniile directoare care menționează dorința Comisiei ca transportatorii aerieni din Comunitate să poată face concurență eficient cu arme egale. Prin această obiecție, reclamanta insinuează că, deoarece alte companii aeriene au obținut ajutoare de stat, este necesar ca ajutorul în litigiu să fie autorizat pentru ca VLM să fie în măsură să lupte cu arme egale cu aceste companii care au beneficiat de ajutoare de stat.
- 92 În această privință, trebuie observat că autorizarea unor ajutoare de stat acordate anumitor companii aeriene nu implică *ipso facto* un drept pentru celelalte companii aeriene de a beneficia de o derogare de la principiul interzicerii ajutoarelor. Comisiei îi revine sarcina, în cadrul puterii sale de apreciere, să examineze individual fiecare proiect de ajutor. Comisia trebuie să le examineze în lumina, pe de o parte, a împrejurărilor specifice care le caracterizează, iar pe de altă parte, a principiilor generale de drept comunitar și a liniilor directoare. Chiar dacă unele companii cu sediul în alte state membre au obținut ajutoare ilegale, acest fapt nu are influență asupra aprecierii ajutorului în cauză (a se vedea punctul 54 de mai sus).
- 93 Puterea de apreciere a Comisiei nu poate în niciun caz fi anulată pentru unicul motiv că a autorizat un ajutor destinat unui concurent, pentru a evita privarea de utilitate a dispozițiilor tratatului care îi conferă această putere.
- 94 Reclamanta nu poate reproșa pârâtei că a considerat că ajutorul în litigiu constituia un ajutor de operare, că nu era însoțit de nicio condiție referitoare la alocarea sumei, că reclamanta nu obținuse nicio garanție și că VLM se confrunta cu probleme financiare în momentul acordării împrumutului. Într-adevăr, contractul de împrumut nu impune ca ajutorul să fie alocat finanțării unei cheltuieli specifice (a se vedea punctul 42 de mai sus), astfel încât să elibereze VLM de cheltuieli inerente activității curente. În consecință, ajutorul în litigiu constituie un ajutor de operare sau de funcționare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 8 iunie 1995, Siemens/Comisia, citată la punctul 63 de mai sus, punctul 77), nu un ajutor de restructurare sau o subvenție pentru investiție.
- 95 În decizia atacată, pârâta nu a afirmat că reclamanta nu obținuse nicio garanție în contrapartidă pentru împrumut. Aceasta a afirmat la al șaptelea și al optulea paragraf din capitolul V că „împrumutătorul dispune de o anumită garanție” și că „creanța nu este



garantată prin constituirea gajului asupra unor bunuri mobile ori a unor bunuri imobile, în cazul constituirii ipotecii”, ceea ce confirmă lectura articolului 3 din contractul de împrumut în litigiu.

- 96 În cele din urmă, pârâta nu a afirmat că VLM se confrunta cu probleme financiare la mai puțin de doi ani de la înființare (al șaselea paragraf din capitolul V) atunci când a apreciat ajutorul în litigiu în raport cu articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat, ci atunci când a aplicat criteriul investitorului privat în economia de piață pentru a examina dacă împrumutul în litigiu constituia un ajutor în sensul tratatului. În această privință, reclamanta nu a stabilit că pârâta a aplicat incorect acest principiu, astfel încât deși afirmația contestată este lipsită de nuanțe, această împrejurare nu poate ca atare să determine anularea deciziei atacate.
- 97 Rezultă din considerentele precedente că pârâta a fost îndreptățită să refuze acordarea unei derogări în temeiul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat.

*Cu privire la a treia parte a celui de-al treilea motiv, întemeiată pe lacune în motivele privind aplicarea articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat*

#### Argumentele părților

- 98 Potrivit reclamantei, Comisia nu poate într-o decizie individuală să se limiteze la formularea unor linii directoare care transpun politica sa în sectorul respectiv sau să constate că nu sunt îndeplinite condițiile care sunt stabilite în liniile directoare. Comisia trebuie să examineze concret dacă ajutorul în cauză nu poate intra sub incidența exceptării de la articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat.
- 99 În speță, motivele formulate în decizie nu permit să se verifice dacă pârâta a luat în considerare toate elementele de fapt și de drept care ar fi putut justifica acordarea unei derogări de la interdicția privind ajutoarele de stat. Deficiența motivării este cu atât mai evidentă cu cât liniile directoarele la care s-a referit pârâta în decizie nu limitează în mod necesar beneficiul de la articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat la ajutoarele de restructurare.
- 100 În special, motivele deciziei nu permit să se evalueze în ce măsură pârâta a verificat concret dacă ajutorul în litigiu nu îndeplinește criteriul prevăzut la al treilea paragraf din capitolul VII din decizia atacată. Potrivit acestui criteriu, derogările prevăzute la articolul 92 alineatul (3) din tratat și la articolul 61 alineatul (3) din acordul SEE se aplică exclusiv în cazul în care Comisia poate stabili că, în lipsa ajutorului în litigiu, forțele pieței nu erau suficiente pentru a convinge pe viitorul beneficiar al ajutorului să acționeze pentru a realiza unul dintre obiectivele acestor derogări.
- 101 Pârâta consideră că a explicat suficient în decizie motivul pentru care nu a autorizat ajutorul în litigiu, subliniind în special că ajutorul în litigiu nu se înscria în cadrul unui program de restructurare aprobat în prealabil de către Comisie. În consecință, pârâta solicită respingerea celei de-a treia părți a motivului.

#### Constatările Tribunalului

- 102 Prin menționarea criteriilor definite în liniile directoare și constatarea că nu erau îndeplinite aceste criterii în speță (al șaptelea paragraf din capitolul VII din decizia atacată), pârâta și-a motivat decizia potrivit legii. Beneficiarul ajutorului, terții interesați și instanța comunitară sunt, într-adevăr, perfect în măsură să identifice motivele pentru care pârâta a refuzat

acordarea unei derogări în temeiul articolului 92 alineatul (3) din tratat.

- 103 Reclamanta nu poate reproșa pârâtei că nu a examinat dacă, în lipsa ajutorului în litigiu, forțele pieței ar fi fost sau nu suficiente pentru a convinge pe viitorul beneficiar al ajutorului să acționeze pentru a realiza unul dintre obiectivele derogărilor prevăzute la articolul 92 alineatul (3) litera (c) din tratat și la articolul 61 alineatul (3) din acordul SEE (a se vedea al treilea paragraf din capitolul VII din decizia atacată). Astfel, era suficient pentru Comisie să constate că una dintre condițiile stabilite în liniile directoare pentru ca ajutorul să poată fi autorizat în temeiul articolului 92 alineatul (3) litera (c) din tratat (în speță, absența unui obiectiv de restructurare) nu era îndeplinită pentru a ajunge în mod suficient motivat la concluzia că ajutorul nu putea fi autorizat în temeiul acestei dispoziții.
- 104 În consecință, a treia parte a celui de-al treilea motiv este, de asemenea, neîntemeiată.
- 105 Rezultă că acțiunea trebuie să fie respinsă în totalitate.

### **Cu privire la cheltuielile de judecată**

- 106 Potrivit articolului 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamanta a căzut în pretenții și pârâta a solicitat obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, se impune ca reclamanta să fie obligată să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, cheltuielile de judecată efectuate de pârâtă.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL (Camera a cincea extinsă)

hotărăște:

**1) Respinge acțiunea.**

**2) Obligă reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.**

García-Valdecasas

Tiili

Azizi

Moura Ramos

Jaeger

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 30 aprilie 1998.

Grefier  
H. Jung

Președinte  
J. Azizi